

Att förhindra och hantera händelser i socio-ekonomiskt utsatta områden: civil insatsperson i förort

Sofie Pilemalm och Ossian Grahn
IEI, Avdelningen för Informatik
Linköpings universitet

Bakgrund

- Vi har studerat konceptet frivilliga (CIP) i glesbygd – t ex *Förstärkt Medmänniska*, Medelpad
- Fick genom detta chans att studera Södertörns Brandsvarförbund och hur man använder CIP i förort, ofta i socio-ekonomiskt utsatta områden (tex i Botkyrka/Södertälje kommun)
- Möjlighet att jämföra konceptet i glesbygd/förort

Södertörns initiativ

• Varför?

- **Prevention:** trygghet, skapa relationer, socialt arbete,, miljö (t ex minska anlagda bränder)
- **Respons,** snabbhet, effektivisering rädda restvärden

• Hur?

- CIP utbildning en dag, t ex brandsläckning HLR
- Utrustas med ryggsäck. pocketmask, förstahjälpenmaterial, västar, handsläckare
- Larmas via Safeland eller SMS på brand ute, brand i byggnad, hjärtstopp, trafikolycka singel där det endast krävs mindre utrustning -radie 5 km.
- **Status tidigt 2019:** Hilleshög, Hovsjö, Hölö, Mörkö, Segersäng, Hemfosa. Fortsättning med bla”miljonprogramsområde” i Södertälje. Totalt 80-90 personer i systemet

Position RT 90 : X=[6563159](#)
Y=[1603126](#)
Adr : Björnövägen
Kommun : Södertälje
Brand ute - fordon

lör 9 dec. 20:43

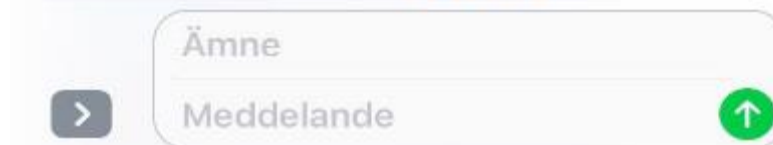
Position RT 90 : X=[6563155](#)
Y=[1603137](#)
Adr : Björnövägen
Kommun : Södertälje
Brand ute - fordon

lör 9 dec. 22:45

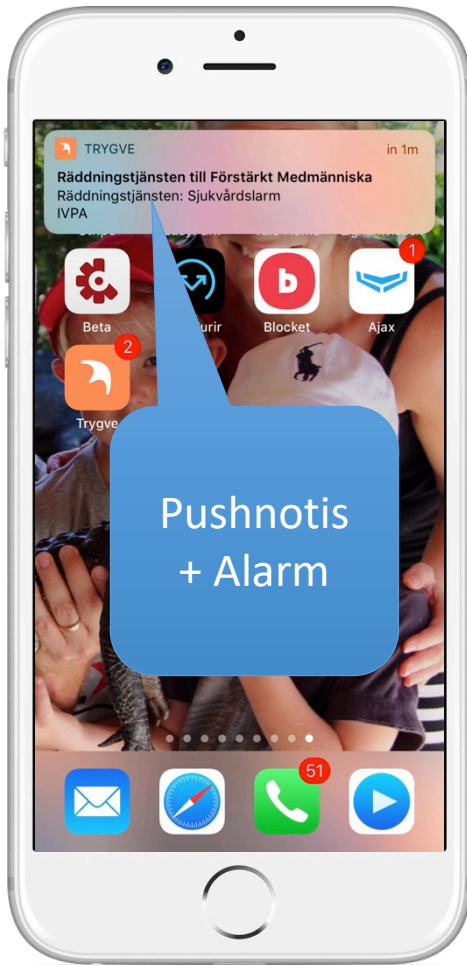
Position RT 90 : X=[6562927](#)
Y=[1602766](#)
Adr : Björnövägen
Kommun : Södertälje
Brand ute - fordon

sön 10 dec. 06:26

Position RT 90 : X=[6563170](#)

Safeland

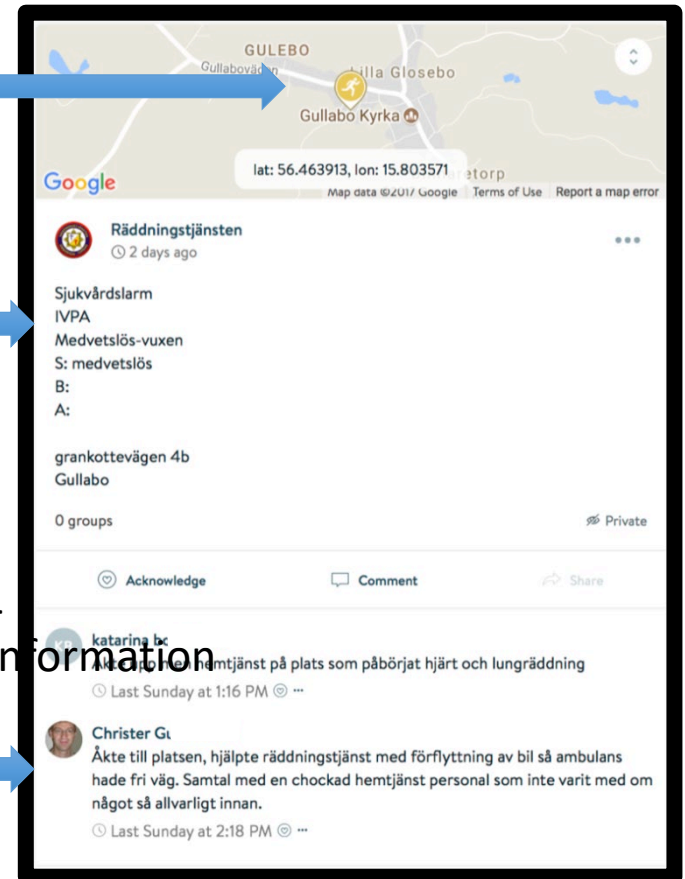
Plats

Information

Samverkan & uppdaterad Information

Studien

- Initialt driven av framtidens skadeplats
- Ytterligare finansiering av Bradforsk möjliggjort samarbete med United Eyes AB/app Safeland
 - rekrytera och engagera CIP;
 - identifiering av CIPs behov av stöd vid utlarmning och hantering vid händelser (t ex teknik, utbildning, utrustning, juridik, stress);
 - framtagande av teknisk standard kommunikationsplattform, integration av brandvarnarsystem med Safeland-appen för spridning till lokala CIP-grupper.
 - vidareutveckling av befintligt utlarmningsstöd från räddningstjänst till CIP genom appen Safeland, integration med uppkopplade branddetektorer
 - utvärdering av konceptet
- Genomfört arbete: intervjuer med SBFF, CIP och verksamma vid Securitas, också i samarbete med Södertörn

Rekrytering

• Vem?

- Personer med viss ”status” i närområdet
- Bygga på släktrelationer
- Agera tolkar, kunna språket i aktuellt område

Ett problem var också att alla trodde att hela huset höll på att brinna upp, alla som bor där, dom sprang ju till balkongen och var nära på att hoppa och trodde att dom skulle dö. Så det var stora problem, ingen tolk som kan tolka, ingen från brandstationen. Då tänkte jag att fan det är dags att kolla igenom om man kan hjälpa till!

Vad gör CIP på skadeplats?

- Släcker mindre bränder, kollar omgivning och brandrisk i byggnader och meddelar det till räddningstjänsten.
- Backar och håller folk på avstånd (när räddningstjänst anländer)
- Hjärtstopplarm (fast varit färre)
- Första hjälpen (plåster, stoppa blödning, prata)

- Debriefas direkt efter insats av räddningspersonal, ej formell uppföljning men "brandstation alltid öppen".
- Försäkrade

Erfarenheter: vad fungerar bra?

- Kommer ibland före räddningstjänst och en insats kan göra stor nytta:

Jag var hemma och fick larm om brand ute vid en vårdcentral. Tänkte att de vill testa mig för att kolla hur jag funkar. Jag var först på plats, det var en bil som brann. Jag släckte helt. Är det mycket eld ska man inte komma nära, bara backa folk. (första larmet).

Fått två gånger. Var hemma, 200 meter från mig, var där på plats, de skriker från balkong att han dog. Sju våningar upp. Han var nere på golvet, andades inte, jag började rädda honom. Han kommer upp, han börjar andas. Efter två minuter kommer ambulansen. Han lever. (hjärtstopp)

- Det finns stort engagemang - göra ngt bra och skapa tryggare närvaro (ej pengar)
- Kan språket (kan informera om t ex cancerrisk med rök)

Utmaningar

- Kommunikation/lärande mestadels envägs räddningstjänst/CIP (jfr glesbygd)
- Många vill bli men få rekryterade åker på larm. Fåtal eldsjälarna åker på många. Få känner brandmän – frågande till att ingripa. ”Räddningstjänsten verkar i slutet rum”
 - Hur skala upp? Varit bättre med större skala från början? Individuellt kontra lokalt engagemang?
- Genus. CIP i huvudsak män. Hur ser man på kvinnliga styrkeledare?
- Hur mäter vi följer upp koncept - siffror?
- Kommer vi få fler CIPar om de ekonomiskt kompenseras?
- Många i visst område kan inte prata svenska – matchning med rätt språk?

Behov

- **Utrustning:** varmare kläder/jacka
- **Övningar:** speciellt om man befinner sig i ett område där det inte händer så mycket
- **Mallar/matchning/struktur:** tillgänglighet, rollfördelning, kompetens, språk (dynamisk resursallokering)
- **IT stöd:** SMS: CIP vill även ha GPS och karta i utvecklad version av app (får fel address)
 - Appversion som når olika språkgrupper?
- **Breddad rekrytering:** genom ”snöbollseffekten” (CIP förslag)

Slutsatser och jämförelser (så långt möjligt)

- Liknande koncept men andra miljöer och händelser jfrt med glesbygd (prevention, bränder och folksamlingar versus hjärtstopp)
- Större utmaning att uppnå ”vi-känsla”, brett lokalt engagemang jfrt med glesbygd (en åker eller alla åker?) Avsaknad strukturer, men kan byggas?
- Det har varit svårare att (som forskare) nå CIPar i förort
- Genus
- CIP förort ställer mindre ”krav” än CIP i glesbygd

- *MEN*: många grundläggande behov desamma
- Man kommer långt med basutrustning, utbildning och övning!
- Dynamisk resursallokering, kalibrering, matchning mot t ex kompetens, roll relevant även här – tillkommer språk, bör inarbetas i IT-lösningar på sikt
- CIP även i förort har en oskyddad position! Jämföra med andra yrkesgrupper t ex väktare/Securitas som har egen utbildning, skydd, debriefings och supportaktiviteter et c

Nästa steg

- Fortsätta studie enligt Brandforskprojekt men även studie väktare/Securitas (jmfrelser)

Sofie Pilemalm
sofie.pilemalm@liu.se

www.liu.se/forskning/carere

twitter: @liu_carer

www.liu.se